

Adalék a Pfizer-vakcinához

Hogy miért vásárolhatott Izrael az elsők között hatalmas mennyiségben a Pfizer nevű multicég koronavírus-elleni oltóanyagából? Mi köze van a zsidóságnak, azon belül a holokauszt görög áldozatainak a 2020/21-es vírusjárvány kezeléséhez? A kapcsolódási pontok tragikusak, ám felejtethetnek.

A második világháború kitérésakor mintegy 60 ezer zsidó lakott a görögországi Szalonikiben. Élő és pezsgő közösséget alkottak, s olyanra részei voltak a város életének, hogy a helyi kikötő miattuk volt zárva szombatokként: sok zsidó ugyanis rakodóként, hordárként dolgozott ott.

A zsidó közösséget a náci terror pusztította el, a 60 ezer emberből rövid idő alatt 50 ezret Birkenaubá hurcoltak és megölték. Néhányan éltek csak túl a vérszörnyűség után, többek között a Bourla család.

A családnak 1961-ben fia született, akinek a héber neve Jiszraél Ábrahám, a polgári neve pedig Albert.

Albert Bourla, a görög kapcsolat

Biotechnológiából doktorált az Arisztotelész Egyetemen, majd 34 évesen az Egyesült Államokba költözött. Feleségével, Mirjammal két gyermeket neveltek fel.

Albert Bourla később a Pfizer társasághoz került, ahol először a nemzetközi oltóanyagközpont vezetője lett, majd 2019-ben kinevezték a Pfizer vezérigazgatójává. Az elmúlt évben ez volt az a cég, amely kifejlesztett egy vakcinát a koronavírus ellen.

Az egykori üldözöttek leszármazottja, az ártatlanul halálra ítélt zsidók sarja, Albert Bourla az, akinek a vezetésével a Pfizer sok-sok millió életet ment meg szerte a világon. Az ő élettörténetében rejlik a titok nyitja, hogy miért Izrael kapott elsőként a Pfizer-vakcinából: Albert Bourla nagyszüleinek emlékére.

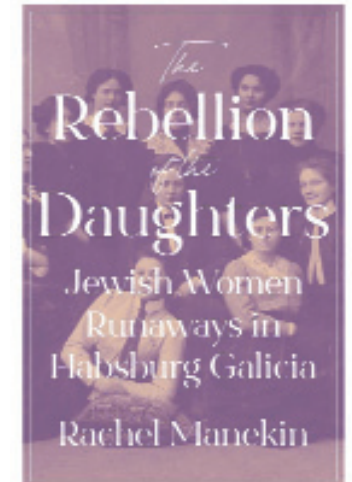
Chászid lányok a Monarchiában

Több száz, Nyugat-Galiciában élő fiatal zsidó lány menekült el ortodox családjától az 1800-as évek végétől az első világháború kitéréséig egy krakkói kolostorba, ahol végül többen kikeresztelkedtek a szabadabb élet reményében.

Van egy híres közmondás, amely szerint a jó kislányok ritkán csinál-

törvények szerint az ortodox zsidó lányoknak lengyel általános iskolába kellett járniuk.

Az iskolába járás hatására felfedték intellektuális képességeiket, és a teljesítményükért elismerést kaptak. Ez új élmény volt számukra, amelyet a szüleik nem értettek, mert ők mindezt nem tapasztalhatták meg

nak forradalmat. Ezt támasztja alá Rachel Manekin történész új kötete is, amelynek *A lányok lázadása, a Habsburg Galiciában élő zsidó nők menekülése* a címe.

A könyv azokról az ultraortodox lányokról szól, akik a jobb élet és a jobb oktatás reményében menekültek el egy keresztény konventbe. A fiatal lányok nem azért hagyták el az otthonukat, mert reménytelenül szerelmesek lettek vagy utálták a szüleiket, vagy esetleg nem érezték már magukat zsidóknak. Távozásuk valódi oka az volt, hogy olyan helyet akartak találni maguknak, ahol nagyobb teret kaphatnak a saját elképzeléseik, véleményük, de legfőképp ahol jobb oktatásban részesülhetnek, írja a Times of Israel nyomán a Kibic.

Az ortodox zsidó fiúkat hagyományosan chéderbe járatta a családjuk, vagyis olyan hagyományörző iskolába, ahol csak zsidó tantárgyakat oktattak nekik. Ezzel szemben az akkoriban bevezetett új osztrák-magyar

a saját fiatalságuk idején, mondja a történész. Ráadásul a lányok számára választott férfiak nem értékelték ezt az újfajta tudást. A lányok így eltávolodtak családjuktól, és nem volt közös az érdeklődési körük a vőlegényekkel sem.

Ez a helyzet vezetett oda, hogy az ortodox közösség létrehozta a régió első zsidó leányiskoláját. Az intézményt Sara Schenirer alapította 1917-ben, és ez világszerte elindította az ortodox zsidó általános és középiskolák oktatási mozgalmát, amely Bais Yaakov néven vált ismertté.

Manekin zsidó tudományt tanít a Marylandi Egyetemen, elmondása szerint a könyv témája közel áll a saját életében megélt problémákhoz is. Ultraortodox családban nőtt fel Bné Brákbán, és egy Bais Yaakov iskolába járt annak idején. *Nem vagyok lázadó típus, de amikor a szüleim össze akartak házasítani egy olyan férfival, akit ők választottak nekem, akkor pontosan tudtam, én nem ilyen életet szeretnék magamnak, mondta.*

Ugyanakkor elismerte, hogy sok más lány helyzetével ellentétben az ő szülei nem erőltették a házasságot, és támogatták őt az elképzelései megvalósításában.

Imahelyet kapnak a reformok a Hunyadi téren

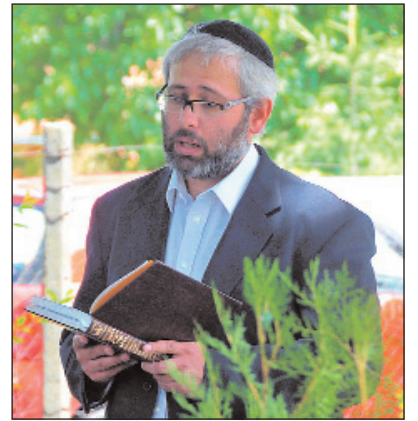
A Bét Orim és a Szim Salom reform zsidó közösségnek pillanatnyilag nincs saját zsinagógája, azonban Fináli Gábor rabbi felajánlása jóvoltából a jövőben használhatják a Hunyadi téri zsinagógát és annak közösségi terét. Mind Fináli, mind a reformok bíznak abban, hogy ez az együttműködés példaértékű gesztus lesz az egész neológ közösség számára.

A BZSH Ohél Ávrám zsinagógája, a Bét Orim Reform Zsidó Hitközség és a Szim Salom Progresszív Zsidó Hitközség közös nyilatkozata: „Ami a miénk, az a tietek is!” Az Ohél Ávrám zsinagóga vezetősége rabbijának, Fináli Gábornak a javaslatára úgy döntött, hogy közösségünk felajánlja zsinagógáját és közösségi terét mindkét reform zsidó közösségnek a későbbiekben egyeztetett időpontokban, havi egy vagy akár több alkalomra.

A két reformközösség akár csak ideiglenes „befogadásával” a segítségnyújtás mellett szeretnénk kifejezni, hogy bár szokásaink, értelmezéseink sok tekintetben különböznek, de mi inkább tekintünk a közös nevezőre, sorsközösségünkre a helyben maradt zsidók leszármazottaiaként. Mindannyian és egyformán vagyunk részei Izrael közösségének.

Mi, a Bét Orim Reform Zsidó Hitközség és a Szim Salom Progresszív Zsidó Hitközség vezetői köszönjük a fejezzük ki az Ohél Ávrám zsinagóga vallási és világi vezetőinek felemelő gesztusukért. Valljuk a hittestvéri együttműködésnek, az egymás kölcsönös tiszteletének, az irányzatokon átívelő zsidó egységnek, a közös jövő reményének fontosságát.

Hiszünk benne, hogy a neológ és a reformzsidóság együttműködése inspirációt jelent majd mindegyik közösség számára.

Fináli Gábor rabbi (Ohél Ávrám)

Kelemen Katalin rabbi (Szim Salom)

Kibic Vári György rabbijelölt (Bét Orim)

Feministák pere a Siratófal főrabbija ellen

A Nesot Hakotel vallásos feminista szervezet két képviselője pert indított a Siratófal Örökség Alapítvány és annak rabbija, Ráv Smuel Rabinovics ellen a megkülönböztető, megalázó és bántalmazó fizikai testmozgás miatt, amit legutóbb kislév hónapban ros hodes alkalmával kellett elviselniük.

A Siratófal Örökség Alapítvány és annak rabbija, Ráv Smuel Rabinovics elleni keresetet a jeruzsálemi bíróságon nyújtották be, a felpereseket – a Nesot Hakotel elnöke, Anat Hoffman és helyettese, Tamar Gottlieb – az Izraeli Vallási Akcióközpont képviseli, olvasható az *ujkelet.live* cikkében.

A vád alapjául szolgáló, a kislévi újhold idején történt diszkriminatív, megalázó és bántalmazó fizikai tapogatózás során Anat Hoffman elmondása szerint amikor ellenállt az ilyenfajta jogellenes testmozgásnak, végül megtagadták belépését a Kotelhez. A keresetben a felperesek ösz-

szesen 133.938 sékel értékű kártérítés, valamint a kapcsolódó jogi díjak megfizetését kérik az alperesektől.

Orli Erez Lechovszki és Uri Nerov, az Izraeli Vallási Akcióközpont jogi képviselői kijelentették: *Az ilyenféle korlátozások ellentétesek azzal a bírósági határozattal, amely megerősíti a Nesot Hakotel mindenki másokkal egyenlő jogát abban, hogy tagjai imádkozzanak a Kotelnél. A Siratófal bejáratánál álló örök csak biztonsági szolgálatot teljesítenek, és nincs felhatalmazásuk a tóratekercsek, illetve a látogatók poggyászából a peszáchi homec eltávolítására. Eljött az ideje, hogy a Siratófal rabbija és a Siratófal Örökség Alapítvány szembesüljenek az ilyen törvénytelen magatartás következményeivel.*

Hoffman hozzátette: *Mint minden állampolgárnak, nekem sincs kifogásom az egyszerű biztonsági ellenőrzés ellen, de nem vagyok hajlandó elviselni a megaláztatást, miközben az örök nem létező fenyegetést keresnek részemről.*

Fújhatják...

Online megemlékezés a gettó felszabadításáról

Különleges volt az idei megemlékezés. Az ilyen még nem volt csatlakozott az olyan még nem volthoz. Mert az, ami 77 évvel ezelőtt történt, olyan még nem volt zsidóságunk újkori történelmében, az idei megemlékezés pedig olyan formában történt, hogy nem foghattuk meg egymás kezét, csak rámeredhettünk a monitorra. Ez volt az ilyen még nem volt.

Dohány-zsinagóga

Elsőként a BZSH elnöke, **Mester Tamás** lépett a mikrofonhoz. Emlékező beszéde:

A pandémia miatt sajnos már gyakorlattá vált az előző évben,

nek két kötelességünk van: egy a múltra, egy a jövőre nézve.

Egyrészt emlékeznünk kell a történelmre, az áldozatok emlékét ápolnunk kell, a felszabadítók és életmentők neveit meg kell őriznünk.

Másrészt gondoskodnunk kell a még köztünk lévő túlélőkről, és a fiataljainak meg kell tanítanunk, hogy vezet az emberek közötti különbségtétel, milyen pusztítást okoz a diszkrimináció, a rasszizmus.

Ha mindannyian akár csak egy fiatalnak elmeséljük az eseményeket és elmagyarázzuk az ezekhez vezető okokat, már hozzájárultunk a tükör olámhoz, a világ jobbá tételéhez.

Emlékezésemet az egyik legkivá-

kai vagy vallási hovatartozása miatt jogsérelmet szenvedjen. Mára elmondható, hogy Magyarországon a zsidó közösség biztonságban élheti mindennapjait.

A magyar kormány minden erejével azon van, hogy zsidó honfitársaink otthon érezhessék magukat, büszke, magyar zsidóként élhessenek, identitásukban, kultúrájukban kibontakozhassanak, és szabadon gyakorolhassák vallásukat.

A vallásszabadság különösen fontos, megvédendő érték, amely napjainkban is folyamatos támadás alatt áll. Nemrégén a zsidóságot komoly támadás érte Brüsszelből, a kóser vágás tilalmának formájában. A magyar kormány azonban elutasítja a hit szabad gyakorlásának bármilyen korlátozását, s e mellett kiállt valamennyi zsidó közösség is.

Fel kell ismernünk, hogy egyes, Európában tapasztalható zsidó- és keresztényellenes intolerancia, illetve a nyugati államok félreértelmezett szekularizmusa ugyanabba az irányba mutat. Mindkettő az európai civilizáció alapját képező zsidó-keresztény gyökereket gyengíti.

Hogy e gyökerek elhagyása milyen borzalmas következményekkel jár, semmi sem mutatja meg jobban, mint éppen az európai és a magyarországi vészkorszak tragédiája.

Ezeket a szégyenletes bűntetteket olyan embertelen ideológiára hivatkozva követték el ugyanis, amely nyíltan szembefordult ezekkel a gyökerekkel. A magyar állam a 21. században újra méltóvá kíván válni ahhoz a 20. századot megelőző örökségéhez, amikor Magyarországra a béke szigetként lehetett tekinteni, míg Kelet- és Közép-Európa számos más helyén rendszeres atrocitásoknak volt kitéve a zsidóság.

Ez nem csupán a biztonság és a szabadság szavatolására ösztönöz,

Frölich Róbert

Persze, hogy is felejtethetnénk, hogy lassan egy éve a koronavírus alapjában formálja át életünket. Másrészt kényszerülünk megélni mindennapjainkat, ezáltal hagyományainkat, hitünket is. Most még fontosabb az összefogás, hogy képesek legyünk megővni egészségünk mellett közös értékeinket is. A járvány idején a magyar kormány számos eszközzel támogatta és támogatja a koronavírus által életkoruk miatt is különösen veszélyeztetett holokauszt túlélőket.

Hisziünk abban az idején már könnyebbéget hozzon mindannyiunk számára, és újból részesei lehessünk a közösségi életnek úgy a civil világban, mint templomainkban, zsinagógáinkban.

Frölich Róbert, a Dohány utcai zsinagóga főrabijának emlékeztetett, a 76. szoltárból idézett, majd így folytatta:

A budapesti gettó felszabadításának 76. évfordulóját üljük. Minden évben eljövünk ide, a Dohány utcai zsinagógaiba, minden évben emlékezünk. Emlékezünk azokra, akik itt

hogy kimehessünk végre a szabad levegőre.

Ha mi ezt érezzük 2021-ben, hogy milyen az, bezárva lenni, mi az, vágyani a szabadságra, nyugalomra, akkor ha ezt megszorozzuk nagyon sokkal, akkor tudjuk, mit érezhettek eleink a gettóban.

S amikor emlékezünk a gettó felszabadulására és hálát adunk a Mindenség Urának, akkor fohászkodunk szőlőn azért is, hogy amiként őket megsegítette, megmentette és kihozta, úgy minket is – zsidókat, nem zsidókat, valamennyiünket – hozzon ki abból a bezártságból, amelyben most élünk.

Fekete László gyászimáját követően Izrael Államának nagykövete, **Jákov Hadas-Handelsman** beszéde következett:

A mai napon a pesti gettó felszabadulásának 76. évfordulójára emlékezünk. Hetvenhat évvel ezelőtt hetven ezer üldözött zsidó élt e nagyon kicsi gettó területén. Ezenkívül több mint húsz ezren állandó félelemben, rejtőzködve a város különböző kultúrákig, emberekig, szakmákig. A város felszabadítása mindannyiuk számára a halál torkából való megmenekülést jelentette. Sikertelenül szembenézniük egy jobb jövő lehetőségével, ahol már nem lesz több szenvedés az elnyomás miatt. A gettóból – melynek határán Herzl Tivadar egykori szülőháza állt – a zsidó népnek sikerült újjáépíteni az életet. Közülük sokan részt vettek Izrael Államának, a zsidó hazának és egyúttal saját hazájuknak a létrehozásában is, elsőként a modern kori történelemben. Sokat kellett tanulniuk, az új nyelvtől kezdve egy másfajta éghajlaton át egészen a különböző kultúrákig, emberekig, szakmákig.

Akik úgy döntöttek, hogy Magyarországon maradnak, azoknak a háború utáni évtizedekben állandó nehézségekkel kellett szembeállniuk. Az esélytelenség ellenére is sikerült átadniuk a különféle zsidó identitás értékeit a következő generációknak, s ennek köszönhetően a diaszpórában és főleg itt, Magyarországon ezek az értékek ismét virágoznak.

Ahogy a mondás tartja, az örögg nem alszik... Ma, a gettó felszabadításának 76. évfordulóján az antiszemitizmus újra erősödik. Ezért is kell emlékeznünk és másokat is emlékeztetni arra, hogy mi történt itt a második világháború során, abban a sötét korszakban, továbbá azért is, hogy soha többé ne fordulhasson elő ilyen a zsidókkal vagy bármilyen népcsoporttal szemben.

Lebontották a szögesdrótokat, a gettó falait lerombolták, s a zsidó negyed újra megtelt élettel. Még ma is láthatjuk a tragikus múlt jeleit Budapest utcáin, amikor séta közben egy pillanatra megállunk.

És emlékezünk. Soha nem felejtjük el, mi történt itt hetvenhat évvel ezelőtt, és mindnyájunknak, zsidóknak és nem zsidóknak, kötelességünk mindent megtenni azért, hogy ilyen soha többé ne történhessen meg.

Mester Tamás

hogy az online térben kell megtartanunk ünnepünket és más fontos eseményeinket.

Így van ez most, a budapesti gettó felszabadulásának 76. évfordulóján is.

A Budapesti Zsidó Hitközség úgy gondolta, nem maradhat el az idei megemlékezés.

Magyarország 1944. március 19-i német megszállását követően rendeltetben írták elő, hogy a hivatalosan zsidónak minősülő budapesti lakosok csillagos házakban kötelesek lakni.

Az akkori magyar közigazgatás félmillió vidéki zsidó honfitársunkat deportálta.

Európa egyik legvirágzóbb kultúrájú zsidó közösségének többségét hetek, hónapok alatt kiirtották. Mikor a fővárosi zsidókra került volna a sor, a deportálásokat felfüggesztették.

Az október 15-i sikertelen kiugrási kísérletet követően a nyilaskeresztes párt került hatalomra.

A budapesti zsidóság tömeges megszállásokba torkolló üldözése új erőre kapott. Ezeket hurcolták el gyűjtőtáborokba. A szerencsésebbek védett házakban találtak menedéket vagy bujkáltak.

Decemberre azonban a VII. kerületben kialakításra került az egybefüggő területű gettó, melyet magas deszkapalánkkal vették körül, és 1944. december 10-én lezárták. Közel 70.000 ezer embert zsúfoltak össze ezen a területen. Több ezer embert hurcolták a Duna-partra, ahol kivégezték őket. A gettóban szörnyű körülmények uralkodtak, az emberek tömegesen haltak éhen az utolsó időszakban.

De 1945. január 18-án a budapesti zsidóság történelmének legsötétebb fejezete lezárult, a borzalmak megszűntek azáltal, hogy 76 évvel ezelőtt a Vörös Hadsereg hős katonái felszabadították az itt élő embereket.

A szovjet katonák kinyitották a pesti gettó kapuit.

Emlékezzünk az áldozatokra, legyen áldott az emlékü, a túlélőkre és megmentőikre.

A gettó hajdani foglyai közül egyre kevesebben vannak közöttünk: nekünk, a túlélők gyerekeinek, unokái-

lőbb izraeli holokausztkutató, Jehuda Bauer gondolatával zárom:

Három új parancsot emelkedett ki a holokauszt pusztító árnyékából.

- Nem lehetsz elkövető!
- Nem lehetsz áldozat!
- És nem lehetsz télen szemlélő!

Köszönöm, hogy meghallgattak, kívánom, hogy találkozzunk minél hamarabb jó egészségben! Addig is vigyázzanak magukra, vigyázzunk egymásra! Sálom.

Videoüzenetben hallhattuk **Orbán Balázs** miniszterhelyettést, parlamenti és stratégiai államtitkárt.

76 éve, 1945. január 18-án szabadult fel a pesti gettó. Kétség nem férhet hozzá, hogy Magyarország történelmének egyik legsötétebb fejezete a második világháború és a holokauszt időszaka. Ennek a fejezetnek egy része éppen Budapest szívében íródott, ahol megkezdődött zsidó honfitársaink gettóba zárása 1944 novemberében. A gettó területén mintegy hetven ezer embert zsúfoltak össze, félelemben, reménytelenségben, étlen-szomjan tartották őket, a körülmények leírhatatlanok voltak, tömegesen haltak meg.

Európa utolsó, legnagyobb gettója volt. Felszabadítása után mintegy három ezer temetetlen holttestet találtak, egy részüket a Dohány utcai zsinagóga mellett tömegsírokba temették.

Soha többé nem fordulhat elő, hogy valaki hazánkban nemzeti, etni-

Fekete László

hanem a magyarországi zsidó hitélet és kultúra felvirágoztatásának anyagi és egyéb eszközökkel való támogatására is. Örömmel látom, hogy ennek keretében a zsidó hitélet és kultúra is újra felvirágzik ma Magyarországon.

nyugszanak a temető kertben, akik a gettó áldozatai voltak. Emlékezünk azokra, akik ledöntötték a deszkakerítést, a Vörös Hadsereg katonáira, és más előjellel ugyan, de emlékezünk azokra is, akik azt emelték.

Emlékezünk a jóra, a felszabadulásra, és emlékezünk a rosszra, hogy egyáltalán be lettek ide kényszerítve szüleink, nagyszüleink.

Mi, a túlélő nemzedék, amely már egy szabad világba született, az már nem ismerte meg sem a háború borzalmait, sem az azt követő elnyomást. Nem tudjuk elképzelni, milyen lehetett az a pillanat, amikor ledőlt a kerítés, amikor kijöttek a pincékből, s nem a nyilasoktól kellett rettegniük, hanem örülhettek az életnek. Nem tudjuk elképzelni azt az érzést.

S hogy hozza a történelem, valami hasonlót – soha nem azt, csak valami hasonlót – mi is érezhetünk. Lassan egy esztendeje, hogy bekényszerültünk egy karanténba, s gondoljuk csak el, a lakásunk kényelmében ülünk, megvan mindenünk, van mit ennünk, van ruhánk, van fűtés – minden van, s mégis várjuk a végét,

Jákov Hadas-Handelsman

Ismét gyászszoltár Fekete László interpretálásában, ismét **Dobszay Péter** orgonakíséretével.

Wesselényi utca

Koszorúzás következett a Wesselényi utcai emléktáblánál, ahol **Vlagyimir Szergejev**, az Oroszországi Föderáció nagykövete mondott beszédet:

Ma a 20. század tragikus eseményeire emlékezünk, és fejet hajtunk a holokauszt áldozatai előtt, a világ különböző országaiból a koncentrációs táborok poklába hurcolt és meggyilkolt emberek, a náciizmus által kirobbantott embertelen háború minden áldozata előtt.

Hetvenhat évvel ezelőtt, 1945. január 18-án a Vörös Hadsereg csapatai felszabadították az 1944 júniusában felállított budapesti gettót, ahol több mint hetvenezer embert zsúfoltak össze. Miután Magyarországról több százezer magyar zsidót deportáltak haláltáborokba, főleg Auschwitzba, arra is vannak dokumentumok, hogy a fasiszta bűnözők a pesti gettó felrobbantását és az ott élők megsemmisítését tervezték, közvetlenül a szovjet hadsereg megérkezése előtt. A náci és bűnségeid

című dalt adta elő Juda Halevi szövegével, tradicionális dallammal, saját feldolgozásában.

Kertész utca

A következő helyszín a Kertész utcai emléktáblánál volt, ahol **Niedermüller Péter**, Erzsébetváros polgármestere osztotta meg gondolatait a jelenlétükkel:

A mostani, erzsébetvárosi hideg 1944–45 telének jeges, fagyos napjaira emlékeztet bennünket, amikor honfitársaink tíz- és százazrei vesztették életüket az elocsmányosodott országban.

Erzsébetvárosban nem lehet úgy élni, hogy ne tudnánk a pesti gettó és a Klauzál tér szerepét. Az a hely, ahol idősek, fiatalok és gyermekek emberekhez nem méltóan végezték életüket. Nem feledkezhetünk el arról sem, hogy a holokauszt mindnyájunk szegénye, Magyarország, a magyar történelem szegénye, mert ott hagytuk zsidó honfitársainkat, nem álltunk ki mellettük, nem segítettünk nekik, sőt nem kevesen voltak, akik tevőlegesen részt vettek ebben a borzalomban. Erről sem feledkezhetünk meg sem ma, sem jövőre, sem aztán. Arról sem feledkezhetünk meg,

Ma itt állunk és emlékezünk 1945. január 18-ára. Azon gondolkodunk, hogy 2021-ben mit üzen onnan a múltból a történelem. Talán a legfontosabb üzenete, hogy nem kell egymást szeretnünk. Különbözőek vagyunk, zsidók és nem zsidók, fehérek és nem fehérek, magyarul beszélünk vagy nem, ilyen-olyan az identitásunk. Nem kell, hogy szeressük egymást. De nem szabad, hogy olyan különbségek miatt, mint hogy kinek mi a vallása, a hite, a meggyőződése, a bőre színe, az identitása, tehát hogy ilyen különbségek miatt éket verjen közöttünk a gyűlölet.

Mert emlékezünk, így kezdődött, hogy ők mások, mint mi vagyunk, és ott ért véget, hogy tömegsírba vált a Klauzál tér.

Azt gondolom, ezt üzeni nekünk 1945. január 18-a.

Meg kell állítani a gyűlöletet, még mielőtt szárba szökken. Akkor is meg kell fogni egymás kezét, ha nem értünk egyet. Akkor is előre kell menni a béke felé, a humánus, az emberiség útján, ha más nézeteket vallunk. Mert ha ez nem így van, akkor a vége újabb deszkakerítés. Ki tudja, hogy lesz-e, aki ledönti ezt.

Abban reménykedem, hogy meg tudjuk fogni egymás kezét, hogy találunk közös értékeket valamennyien, erzsébetvárosiak, budapestiek, európaiak, ennek a bolygónak lakói. Remélem, hogy fogunk találni olyan értékeket, amelyek mentén együtt tudunk menni, amelyek összekötnek bennünket ma, és összekötnek bennünket talán ezer év múlva is.

Majd a Teremtőhöz fohászokdva kérte, így legyen.

A megemlékezés végén **Szalóki Ági** és a Gryllus zenekar tolmácsolásában a Volt egyszer egy kis zsidó című dalt hallhattuk.

gáljuli

Fotók: Szentgyörgyi Ákos

A Kertész utcánál

terve nem valósulhatott meg. A náci és csatlósai ellen irányuló háború rendkívül nagy erőfeszítést igényelt és rengeteg áldozatot követelt a Hitler-ellenes koalíció valamennyi országától, mindenekelőtt a Szovjetunió népeitől. A fasiszta megsemmisítésében döntő szerepet játszó szovjet katonák megmentették Közép-Kelet-Európát a „barna pestistől”. Szabadságot és békét hoztak az embereknek, lerakták az egységes, demokratikus és virágzó Európa alapját.

Több mint ötvenezer szovjet katonára halt meg a magyar főváros és a gettó náciizmus alóli felszabadítása során. Összesen százazernél több szovjet katonára és katonatisztra maradványait őrzi a magyar föld. Ők életüket áldozták mindannyiunk jövőjéért. Nekünk a hősi halottak miatt is becsületbeli kötelességünk és erkölcsi felelősségünk, hogy ne feledkezünk el a 20. század 30–40-es évtizedeiről.

Az emlékezet kiemelt jelentőséggel bír napjainkban is, hiszen megengedhetetlen, hogy a történelmi tényeket politikai okból agyonhallgassák, vagy egész egyszerűen elferdítsék. Az emlékezés azoknak a legjellemzőbb vonása, akik egyaránt felelősséget viselnek őseik és a ma élők iránt.

Végül a nagykövet köszönetet mondott a rendezvény szervezőinek, a résztvevőknek, hogy a történelmi emlékezet megőrzésére törekednek, és nem túriák, hogy hasonlóan tragikus események újra megtörténhessenek.

Frölich Róbert főrabbi és a jelenlétük közös kádist mondtak, majd az emlékezés kövei is helyükre kerültek.

Bejátszás következett, **Klein Judit** énekesnő, előadóművész a Yefe nof

hogy ezt az alkalmat, ezt a januári megemlékezést még száz év múlva is meg kell tartanunk.

El kell mondanunk gyermekeinknek s az ő gyermekeiknek, hogy mi az, ami itt történt, ebben az országban, ebben a városban, ebben a kerületben. Nemcsak arra van szükség, hogy lehajtsuk a fejünket és szégyenkezzünk, hanem arra is szükség van, hogy levonjuk a tanulságokat, hogy megértjük: a diszkrimináció, más emberek megbélyegzése, az esetenként csak verbális agresszió hová vezethet. Jól látjuk, hogy hová vezetett, mutatja a történelem, mi van azokban az országokban, azokban a társadalmakban, ahol nem emelik fel szavukat az erőszak, a megkülönböztetés, a fajgyűlölet ellen.

Azt gondolom ezen a hideg januári napon, hogy ugyanarra kell gondolnunk, amire minden évben gondolunk. Meghajtjuk fejünket az áldozatok előtt, elgondolunk, milyen országban élünk, és milyen országban akarunk élni.

Végezetül ismét **Frölich Róbert** emlékezett.

Itt állunk az egykori gettókörház előtt, ami ma ortodox zsidó iskola. A gettó felszabadítására emlékezünk, arra a napra, amikor a Vörös Hadsereg katonái ledöntötték Európa utolsó gettójának deszkakerítését, és visszaadták nemcsak az életet azoknak a tízezreknek, akik itt rejtőztek a környéken, de visszaadták a reményt nekik és nekünk is.

A reményt abban, hogy egyszer minden deszkakerítés ledől. Visszaadták a reménységet abban, hogy az emberség, a humánus legyőzi a gyűlöletet, legyőzi az uszítást. Visszaadták a reménységet abban, hogy az életnek mindig esélye van, az élet mindig győzedelmeskedni fog.

Kézikönyv az antiszemitizmus ellen

Az Európai Unió belüli antiszemitizmus elleni harc keretében egy „kézikönyvet” tett közzé az Európai Bizottság, melyben taktikákat sorolnak fel a zsidókkal szembeni diszkrimináció felszámolására a tagországok számára.

A kézikönyvet a Nemzetközi Holokauszt Megemlékezési Szövetség (IHRA) és az EU német elnöksége közösen tette közzé – írja a Brussels Times. Az IHRA-nak egyébként komoly munkája volt az antiszemitizmus elleni harcban, például a szervezet definícióit használják arra, hogy az embereket oktassák a gyűlölködés felszámolására érdekében.

A kézikönyvben összesen 35 különböző javaslat és taktika található, amelyekből az antiszemitizmus visszaszorulását remélik. A taktikák között szerepel többek között a rendvédelem átfogóbb kiképzése, valamint az antiszemita esetek bejelentésének megkönnyítése is. A kézikönyv tartalmaz ezenkívül 22 konkrét esetet is, amely rávilágít az Európában továbbra is jelenlévő antiszemitizmusra.

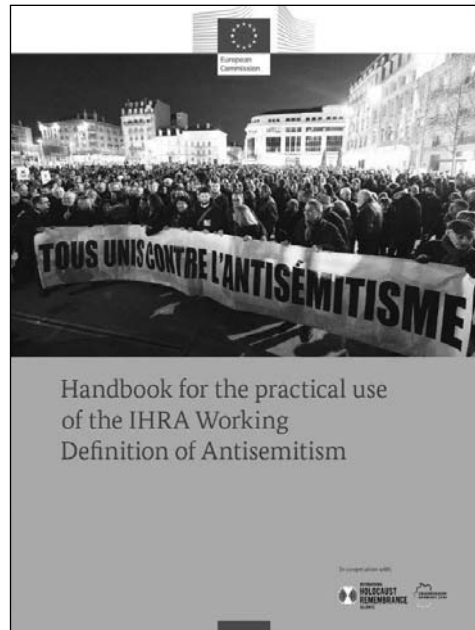
A kézikönyvtől azt remélik továbbá, hogy a rendőröknek, ügyészeknek és bírónak is segítséget fog nyújtani az antiszemitizmus és az antiszemita bűncselekmények felismerésében. Ezenfelül egy nagyon konkrét elhatárolást is tesz az Izraellel kapcsolatos megalapozott kritika és az esetlegesen sztereotípiákon alapuló gúnyolódás között.

Utóbbinak számít a könyv szerint például:

- a zsidó vallású emberek önrödelkezési jogának megtagadása,
- Izrael megvádolása azzal, hogy kitalálták vagy felnagyították a holokausztot,
- párhuzam vonása a kortárs izraeli politika és a náci politika között,
- kettős mérce alkalmazása Izraellel szemben, és olyan magatartás elvárása, amelyet más demokratikus országtól nem várnak el.

Az Európai Bizottság terveit még az idei év során elfogadják egy átfogó európai uniós stratégiát a zsidógyűlölet felszámolására. Az IHRA által megalkotott kézikönyv, melynek tartalmát már 18 tagország támogatta, a tavaly decemberi deklaráció része, melynek keretében az Unió bejelentette, hogy erősebben fellépnek az antiszemitizmussal szemben.

Nagy Noel / Liner.hu

Handbook for the practical use of the IHRA Working Definition of Antisemitism

Csak azután ment el Sas József, hogy a családja elengedte

Éppen két héttel 82. születésnapja után Sas József szervezete feladta a harcot a koronavírus ellen.

Legördült a függöny, többé nem ontja a színpadon a poénokat Sas József. A művész 82 éves korában örökre lehunyt a szemét. Lányának, Ágnesnek komoly érdeme volt már abban is, hogy édesapja túlélte a pontosan két éve, Thaiföldön kapott kétoldali agyvérzését. Ott és akkor a helyi neurológus is megjegyezte: csodával ért fel, hogy a művész átvészelte. Kineziológus lánya, akinek életcélja, hogy segítsen az embereken, most is az utolsó pillanatig az édesapja mellett volt. Akkor is a kezét fogta, amikor a művész az utolsót lélegezte.

– A kétoldali agyvérzése után minden napot úgy éltünk meg, hogy az egyfajta csoda – meséli lapunknak a színész lánya. – Nagyon sok spirituális üzenetet kaptam tőle. Az utolsók egyikében a teste fekvő az ágyon, ugyanakkor a szelleme velem szemben állt az ágy mellett. Csillagot a szemé, és teljesen egészséges volt. Ezek után dalüzenetek érkeztek tőle – ezek olyan dalok voltak, mintha a nekrológiához állította volna össze azokat.

Nem kellett egyedül elmennie

– Ekkor már tudtam, hogy elérkezett a búcsú ideje. Egyébként ez nem ritka élmény a búcsúzó és szerette között. Akik menni készülnek, gyakran üzennek az itt maradóknak, vagy a haláluk előtt, vagy a haláluk pillanatában. Mostában a járvány miatt sajnos egyedül mennek el a haldoklók. Édesapám

Fotó: Szentgyörgyi Ákos/BZSH

népszerűségének köszönhetően mi bemehettünk hozzá elbúcsúzni, amiért nem győzünk eléggé hálásak lenni. Ez neki is nagyon sokat jelentett. Először félttem, hogy a jelenlétemmel visszatartom majd itt a Földön, megnehezíttem a helyzetét. De az orvosa is megerősítette, hogy azután, hogy a családja elengedi a szerettét, pár órán belül a haldokló békében el is távozik. Ekkor döntöttem el, hogy bemelegyek, sőt a technika segítségével külföldön élő családtagjaink is ott lehetnek a végső búcsúnál.

Már várta a fény

– Mi mindannyian tudtuk, hogy abban a testben, amiben akkor még

élt, nem volt jó neki. Az utolsó találkozásnál már nem volt tudatánál. Beszéltem hozzá, hogy már várja a fény, menjen bátran. Keresztény és zsidó imákat is mondtam az ágyánál. Volt, hogy megrezsent a szemhéja, de még egy hangot is hallott, amikor arról beszéltem neki, hogy egy ilyen csodálatos, termékeny élet után, milyen neki volt, már várja őt a fény. Úgy éreztem, ezzel segítettem neki, hiszen nagyon nehezen akart elszakadni, mert mi különösen közel álltunk egymáshoz. A végén megbékélve, kisimult arccal távozott...

Blikk Rúzs

ZSIDÓ VILÁGHÍRADÓ

Horvátország

A földrengések következtében súlyosan megrongálódott a sziszeki zsinagóga, amelyben jelenleg zeneiskola működik. Az 1880-ban átadott, neoromán stílusú templomot az Osztrák–Magyar Monarchia más részeiből ideköltözött askenázi családok építették. A múlt század harmincas éveiben 230 zsidó élt a városban.

A német megszállás alatt a náci kollaboráns usztasák feldúlták a zsinagógát és megsemmisítették a berendezését. A városban koncentrációs tábor létesítettek, ahol szerb, zsidó és cigány gyerekeket őriztek. 1942 februárja és 1943 márciusa között összesen 6700 gyerek fordult meg a lágérben. Közülük mintegy 1600-an pusztultak el éhezés, járvány és az usztasák által elkövetett gyilkosságok következtében.

A vészkorszakban a horvát zsidók 95 százaléka odaveszett, és hívők hiányában a háború után már nem volt hitélet Sziszekben. Az áldozatokra emlékezve, 1999-ben emléktáblát helyeztek el a templom falán.

Kína

Sajtójelentések szerint a Hunan tartományhoz tartozó Kajfengben élő zsidók csak titokban ünnepelethették meg a chanukkát és más ünnepeket. A közösség tagjaira nagy nyomás nehezedik az utóbbi években, és a hatóságok folyamatosan figyelik a tevékenységüket. Szakítást jelent a korábbi toleránsabb politikával szemben, hogy a zsinagógáról és más helyekről is eltávolították a vallási jelképeket.

A 16. században még ötezer zsidó élt Kajfengben, de a háborúk, a kitérések és a vegyes házasságok miatt számuk folyamatosan csökkent. Mintegy ezer zsidó lakik jelenleg a városban, de csak száz aktív tagja van a közösségnek. Tartós fennmaradásukhoz hozzájárult, hogy a generációk egymásnak adták át a hagyományokat. A judaizmus nem tartozik Kínában az öt engedélyezett felekezet közé, de az elismert vallások hívei sincsenek sokkal jobb helyzetben. A hatóságok különösen érzékenyek a nemzetközi szervezetekkel és a külföldi személyekkel fenntartott kapcsolatokra.

Guatemala-Izrael

A látás- és hallássérülteket segítő Benemerito Bizottság kávézót nyitott Guatemalavárosban izraeli támogatással. A létesítményt a Benemerito alapította, de a berendezést Izrael Nemzetközi Fejlesztési

si Együttműködésért Felelős Ügynöksége (MASAV) és az izraeli nagykövetség biztosította. A kávézó ünnepélyes megnyitására megjelent **Claudia Ruíz Casasola** oktatási miniszter, **María de los Ángeles Soberanis de Rueda**, a Benemerito Bizottság vezetője, **Mattanja Cohen**, Izrael nagykövete és mások. A Shalom nevű kávézóban fogyatékos személyek dolgoznak, de lehetőséget biztosít szakács- és cukrásztanulók számára szakmai gyakorlatok folytatására is. Az étterem kiszolgálja a Dr. Rodolfo Robles Valverde szem- és fülészeti kórház betegeit és munkatársait, valamint a Benemeritóhoz tartozó iskolák és rehabilitációs központok diákjait.

Guatemala 1948-ban létesített diplomáciai kapcsolatokat Izraellel, és elsőként helyezte át nagykövet-

ségét Tel-Avivból Jeruzsálembé. A latin-amerikai országban mintegy ezer hittestvérünk él, akik három zsinagógát és különböző intézményeket tartanak fent.

Kovács

A földrengés megrongálta a zsinagógát Sziszekben

Kajfengi zsidók. Jin Hszin festménye

A Shalom kávézó ünnepélyes megnyitása

Az épületben lesz többek között imaterem, rituális fürdő, kóser konyha és múzeum is.

A nyírtassi zsidó temetőben fekszenek a település nagy rabbijai, a nyírtassi chászid közösség „ős-atyái”: rabbi Mesulam Feis és fia, Elimelech Löwy. A sírjuk fölé a hívek egy-egy épületet emeltek, s ott nyugszanak a rabbik a feleségükkel együtt, írja a *szon.hu*.

Folyamatos üzemeltetés

A rabbik sírját gyakran felkeresik zsidó zarándokok, akik távoli földrészekről is elutaznak a nyírségi kis községbe, hogy leróják tiszteletüket a chászid ősök előtt a helyi temetőben. A megfelelő turisztikai infrastruktúra kiépítéséért jött létre a Magyar Zsidó Örökség Útja Kelet-Magyarországon című projekt, amely Nyírtass mellett további négy településen, Makón, Miskolcon, Sátoraljaújhelyen és Nagykállóban valósít meg újabb beruházásokat a zarándokok megfelelő fogadása érdekében.

Egész évben várják majd a zarándokokat

Nyírtasson a távolról érkezőkre gondolván döntött úgy a Hácár Hákodes Tass Alapítvány, hogy a projekt keretei között megépít egy folyamatosan üzemelő zarándokházat a községben a zsidó temető közelében. A tervet szerint az épületben kialakítanak többek között imatermet, rituális fürdőt a hozzá kapcsolódó öltözőkkel és gépészeti helyiségekkel, valamint egy nagyméretű étkezőhelyiséget, kóser konyhát, múzeumot, raktárt, irodát és mosdóhelyiséget is. Hamarosan szerkesztéskész lesz az épület, s következhetnek a belső munkálatok.

További bővítés

A projekt vonzereje azonban az előzetes felmérésekhez képest jelentősen felértékelődött, így a jelenleg készülő zarándokközpont mellett egy újabb, különböző rendezvények megtartására alkalmas épületet is

Készül a zarándokközpont

emelnek majd a szakemberek. Ennek a bővítésnek köszönhetően az eredetileg 75 főre tervezett befogadóképesség 200 főre nő. A munkálatok a két épületet összekötő, alkalomszerűen felállítható mobil sátor kialakításával zárulnak.

Nem a vallásokkal, hanem az emberekkel van a gond

A Twitteren osztották meg azt a képet, amelyen egy izraeli mentőautó személyzete imádkozik. Az egyikük zsidó, a másikuk muszlim.

Az arab férfi térdelve, míg a zsidó mentős az ég felé nézve imádkozik. A fotó hónapokkal ezelőtt készült Izraelben, ahol a koronavírus-járvány épp berobott, és ahol az arab–izraeli konfliktus a mai napig súlyos emberáldozatok szed.

Pontosabban az arabok és Izrael közti konfliktus a palesztinai zsidó és arab lakosság közti összecsapások formájában a 20. század eleje óta folyik változó intenzitással hadi, politikai és gazdasági síkon.

Ha visszaemlékszünk, ezekben az időkben kezdtük közelebből megismerni a koronavírus pusztító erejét, milliók haltak meg a járvány következtében, és egyre többen kezdtek el fohászolni, ki-ki a saját istenéhez, a beteg hozzátartozókért. Nem monduk tehát újat azzal, hogy a vallás lehet az egyik legerősebb összetartó erő, vagy épp ellenkezőleg, az egyik legnagyobb ék és konfliktusforrás az emberek között.

Ezért minden alkalommal, amikor azt látjuk, hogy a béke bármilyen formája megjelenik ebben a témában, az megnyugtató és szívmengető. Ezek a momentumok, mint amelyet a fotón is látunk, igazolják, hogy a különféle vallások jól megférnek, pontosabban megférhetnének egymás mellett.

Érthető tehát, hogy a kép újra életre kelt, és ezúttal a Bored Panda írt róla. Az Independent még márciusban közölt egy hírt, amelyben az állt, hogy aznap, amikor a kép készült, a dél-izraeli Beér-Seva két mentődolgozójának műszakja szerencsésen indult: éppen nem érkezett segélykérés, ezért volt idejük kiszállni a mentőautóból imádkozni.

A zsidó vallású **Ávrám Minc** Jeruzsálem, azaz észak felé fordult, bajtárs, a muszlim vallású arab **Zoher Abu Jama** pedig Mekka, azaz dél felé. Akkor készített fotót róluk egy munkatársuk.

Egyszerre imádkozunk ahelyett, hogy külön-külön szakítanánk erre időt, hiszen rengeteg esettel kell mostanában megküzdenuünk – idézte Mincet az Independent.

FEL / Nők Lapja Café

Horogkeresztet rajzoltak egy Auschwitz közelében lévő temetőre

Lengyelországban ismét erősödni kezdtek a szélsőjobboldali érzelmek az elmúlt években. Ugyanakkor a jta.org szerint a náci szimbólumok és a náci ideológia istenítése más kelet-európai népekkel ellentétben nem jellemző a lengyelekre.

SS jelet és horogkeresztet is rajzolt egy ismeretlen tettes annak a zsidó temetőnek a falára, amely az auschwitzi koncentrációs tábor közelében lévő Oswiecimben található, írja a *Kibic*.

A képet az Auschwitz Múzeum és Emlékközpont tette közzé a Twitter-oldalán. Mint írták, a temető közel van a régi haláltáborhoz, amelyet a náci 1940-ben építettek, és ahol több millió zsidót öltek meg.

Az eset fájdalmas, és arra emlékeztet mindenkit, hogy a gyűlölet minden formája ellen harcolnunk kell, írta a múzeum. A feliratokat nem sokkal a fedezésük után eltávolították.

A náci hárommillió nem zsidó embert öltek meg Lengyelországban, valamint hárommillió lengyel zsidót, vagyis az Európában elpusztított zsidók felét ebben az országban semmisítették meg.

Ápolni az emlékeket

Az épületeket egy tokaji építésziroda tervezte meg a Hácár Hákodes Tass Alapítvány által delegált külföldi zsidó építész vezetésével. A projekt elkészítésekor az építészeti és műszaki tervezés előírásainak betartásáról az építésziroda gondoskodott, míg a vallási előírások megvalósítására a zsidó szakember adott irányelveket.

A Hácár Hákodes Tass Alapítvány azzal a céllal jött létre, hogy ápolja a tassi hagyományokat és őrizze a chászid ősök emlékét.

A zarándokok általában a rabbik születésének és halálának évfordulóján keresik fel a helyi izraelita temetőt, ezzel szemben az alapítvány azt szeretné, hogy egész évben folyamatosan legyen a látogatottság. Ezért van szükség a zarándokházra, ahol megszállhatnak, étkezhetnek, imádkozhatnak a világ minden részéből ideutazók. A zarándokközpont megépítése után a temető felújítása következik.

Fotó: M. Magyar László

A beruházás a Széchenyi 2020 program részeként mintegy 285 millió forintos támogatással valósul meg. Az új épületeket várhatóan 2021 első negyedévében adják majd át a kivitelezők.

IZRAELI SZÍNES

A járványt lekicsinylők rosszabbak, mint a holokauszttagadók

Az ultraortodox katasztrófavédelmi szervezet, a ZAKA elnöke éles kritikát intézett ágazatához és annak vezetőihez, miután koronavírusban meghalt az édesanyja, és a holokauszttagadóknál rosszabbnak nevezte azokat, akik megpróbálják bagatellizálni a járványt.

Jehuda Mesi Zahav, az önkéntes közösségi sürgősségi kutató-mentő szervezet elnöke és egyik alapítója arra törekedett, hogy figyelmeztesse az ultra-

Jehuda Mesi Zahav megkapja a koronavírus elleni vakcinát

Forrás: ZAKA sajtószóvivője

ortodox közvéleményt a betegség veszélyeire, miután édesanyja, a 80 éves Sara Zeisel a vírussal való egy hónapig tartó csatát követően elhunyt, írja az *ujkelet.live*.

Ugyanabban a hónapban elvesztette 59 éves testvérét is, alig két nappal azután, hogy édesanyjuk kórházba került. A család több napig eltitkolta előle a hírt.

Ez a vezetőnk hibája. Nehéz szívvel mondom ezt, de azt hiszem, rosszabbak, mint a holokauszttagadók. Végül is a holokauszttagadók a történelmet tagadják, ők viszont itt a jelent tagadják – mondta Mesi Zahav a Ynetnek nyilatkozva.

Mi a baj ezekkel a vezetőikkel? Hogy azt mondják: a saját kezünkkel nem ontunk vért. Pedig vannak olyanok errefelé, akiket vérontással gyanúsítanak, még akkor is, ha az emberek rabbinak hívják őket. Nincs egyetlen környék, épület vagy otthon legalább egy áldozat nélkül... Negyvennégy ember halt meg az elmúlt 24 órában, 44 család, akiknek egész világa széthullott, 44 családnak, akiknek soha semmi sem lesz többé ugyanaz – és mi ezt nem vettük komolyan. Hát nem látják? Mindannyian szó szerint kettyegő bombák vagyunk.

Nekrológjaikban nem azt kéne mondaniuk, hogy nyugodj békében, hanem azt, hogy az Örökkévaló bosszulja meg a vérüket. A koronavírusos betegek síkolya a kórtermekben szívszorító. Nincs senki, aki hallaná őket, én pedig ott ülök, nézve, ahogy egyik mentő a másik után viszi el a halottakat.

Mesi Zahav keményen kritizálta a sektort és a vezetést a chárédi közösségeket aránytalanul sújtó pandémia elutasításáért.

A vezetés hibája, hogy a közvélemény ennyire nem veszi komolyan a járványt. Ezek az emberek megfertőzik közösségeiket – és mindegyikük egy kettyegő időzített bomba. Ballisztikus rakéta, amely másokat bánt – mondta. Hihetetlen minden, ami a közösségeinkben zajlik. Bármely más egészségügyi probléma esetén gyorsan a legjobb orvosokhoz fordulunk, tehát mi történt most itt?

Mesi Zahav elismerte, hogy édesanyja a chanukka idején kapta el a vírust. *Édesanyám egészséges és aktív nő volt. Világos, mint a nap, hogy Covidban halt meg. Egész évben vigyáztunk szüleinkre. A bátyám velük élt, és senkit sem engedett a közelükbe. De chanukkára külföldre ment, és ott tartottak egy ünnepséget, amelyen mindenki megfertőződött a vírussal. Anyám, aki olyan életerős, egészséges, aktív és emberbarát nő volt, megfertőződött a vírussal, és a tüdije lassan összeomlott.*

Roni Numa nyugalmazott vezérőrnagy, aki a kormány világjárványra adott választát felügyeli az ultraortodox közösségekben, egy sajtótájékoztatón azt mondta, hogy az ultraortodox iskolák mintegy 15%-a a zárlat ellenére nyitva maradt. *Ha csak egy kis része is nyitva marad, ha nem lépünk közbe, a járvány tovább növekszik – figyelmeztetett.*

Israelben a fertőzések 30%-a az ultraortodox közösségből származik, de úgy tűnik, hogy a magas arány csökken. A csoport az össznépség körülbelül egytizedét teszi ki.

Numa szerint a vírusesetek mintegy 20%-a pozitív az ultraortodox területeken, szemben a teljes populáció mintegy 5%-ával.

Benjámín Netanjahu miniszterelnök elítélte egy nagyszabású esküvőt, melyet a többnyire ultraortodox lakosú Bné Brákbán rendeztek.

Felszólítottam az összes izraeli állampolgárt, beleértve azokat is, akik részt vettek a botrányos chátunán Bné Brákbán, hogy hagyják abba a törvénysértést. Ez vérontás! Elvárom, hogy a rendőrség vasőköllel sújtson le minden szabályszegőre, bárhol is legyen.

Beoltották Mengele emberkísérleteinek magyar származású túlélőjét

A 92 éves Jozsef Kleinman (Kleinman József) tanúskodott az Eichmann-perben Jeruzsálemben. Eichmann volt az egyetlen személy, akit Izrael története során kivégeztek. Emberiesség elleni

büntetőt és a deportáltak szisztematikus megsemmisítéséért ítélték el.

Linor Attiasz önkéntes mentős abban a megtiszteltetésben részesült 2020 szilveszterén, hogy beolthattott

Israelben egy nagyon különleges személyt, írja a *Kibic*.

Amikor Kleinman megérkezett az oltófülkébe, elmesélte Linornak, hogy ő az egyik utolsó túlélője a több mint háromezer tinédzseren végzett halálos Mengele-kísérletnek. 14 éves volt, amikor elhurcolták Magyarországról Auschwitzba. Öt hónappal később ő és a bátyja átszöktek Auschwitzból Dachau altáborába. Jozsef túlélte a holokausztot.

Kleinman 2020 utolsó napján, december 31-én kapott védőoltást a Covid-19 vírus ellen.

Sosem felejttem el ezt az éjszakát. Jozsef annyi mindent túlélt élete során, most pedig beoltatja magát, hogy túlélje ezt a szörnyű vírust, ami már annyi életet vett el, mondta Linor Attiasz.

Kleinman elmesélte, hogy amikor a járvány elkezdődött, ő és a felesége bezárkóztak az otthonukba, amit azóta sem hagytak el. A férfi abban bízik, hogy az idei peszáchot már a családjával töltheti.

Általában nem ünneplem az újévet, de ez a mostani igazán emlékezetes volt, vallotta be.

Jozsef igazi túlélő, számtalanszor legyőzte a halált. Megtisztelő volt, hogy ezúttal én is részt vehettem a túlélésért, a Covid-19 és a halál legyőzéséért folytatott harcában, jegezte meg Linor Attiasz.

Összecsapások és letartóztatások Mea Seárimban

A 12-es csatorna jelentése szerint Jeruzsálem Mea Seárim negyedében a koronavírus miatt elrendelt korlátozások végrehajtása során összecsapásokra került sor az ultraortodox lakosok és a rendőrök között.

A rendőrök azért vonultak be az ultraortodox negyedbe, hogy bezárassák a zsinagógákat, melyek a korlátozásokat megsértve nyitva maradtak, írja az *ujkelet.live*.

Az összecsapások során a lakosok kövekkel, tojásokkal és szemeteszsákokkal dobálták rendőröket, akik közül ketten megsérültek. Tíz személyt őrizetbe vettek garázdaság, kódobálás vagy igazoltatás megtagadása miatt.

Több videó is megjelent a közösségi médiában a történetekről, az egyikben hallani, ahogy a lakosok lenácizzák a tiszteteket. Egy másikon az egyik rendőr intézkedés közben belerúg egy gyerekbe. A rendőrség közölte, hogy vizsgálja az esetet.

A 12-es csatorna levett egy rejtett kamerás felvételt, azt bizonyítván, hogy Mea Seárimban az élet a szokásos módon zajlik, a zsinagógák és az oktatási intézmények nyitva tartanak, és egyetlen rendőr sincs a környéken.

Az Egészségügyi Minisztérium adatai azt mutatják, hogy a fertőzési ráta mindenhol csökken, de továbbra is az ultraortodoxoknál a legmag-

sabb, 1,19. Az arab népességnél megközelíti az 1-et, a lakosság többi részénél pedig az új igazolt esetek száma alapján 1,13-on áll.

Milyen előjogai lesznek az oltottaknak Izraelben?

Megkezdték az oltottak előjogainak meghatározását Izraelben a lakosság több mint húsz százalékának beoltása után – jelentette a Jediót Ahronót című újság honlapja, a Ynet.

A második oltás után egy héttel kaphatják majd meg az izraeliek az egyelőre fél évre érvényes zöld útlevelet vagy oltási könyvet, amelynek birtokában mentesülnek majd a karantén alól, ha vírushordozóval érintkeztek vagy külföldről tértek vissza. Viszont továbbra is érvényben marad a maszkviselési és a 2 méteres távolságtartási kötelezettség, amíg az ország a koronavírus-járvánnyal küzd, írja Shiri Zsuzsa, az MTI tudóstírója.

A mobiltelefonon is felmutatható igazolás birtokában tesztelés nélkül lehet majd részt venni különböző kulturális és sporteseményeken, és vizsgálják annak lehetőségét, hogy felmutatásával ellenőrzés nélkül be lehessen lépni a majd újra megnyíló konditermekbe és uszodákba, koncertekre, szállodákba, múzeumokba, kávéházakba és éttermekbe, valamint bevásárlóközpontokba is.

Emellett a Ynet szerint egy ideiglenes, 72 órára szóló engedélyen is gondolkodnak, amelyet azok kaphatnak meg három napra, akik nem oltatták be magukat, de a tesztjük negatív volt.

Az oltottak különleges igazolványa várhatóan csak februárban, a jogi akadályok leküzdése után készülhet el, mert a szakértők szerint sérti a jogegyenlőség elvét azokkal szemben, akik elvi vagy egészségi okokból nem részesülnek az oltásból, vagy 16 évnél fiatalabbak, akiknek beoltását egyelőre nem tervezik.

Izrael a 12-es kereskedelmi televízió értesítése szerint titkos egyezményt kötött a Pfizerrel, mely szerint cserébe az ezentúl heti rendszerességgel érkező szállítmányokért Jeruzsálem oltásokkal kapcsolatos információkat

Vádemelés előtt még ez is... Oltják Netanjahu miniszterelnököt

Fotó: Amir Cohen / Pool / AFP

szolgált az ország lakóinak orvosi adatait 30 évre visszamenőleg tartalmazó, a helyi egészségbiztosítóknál őrzött adatbázisokból.

Jelenleg a kapacitás napi 150 ezer adag beadása, de ezt szeretnék 200 ezerre emelni a gyors oltási kampányban, amely a tervek szerint március végéig a 16 évesnél idősebb lakosság számára hozzáférhetővé teszi a koronavírus elleni vakcinát.

Március 23-án parlamenti választásokat tartanak, és Benjámín Netanjahu, illetve pártja, a Likud elsősorban a sikeres oltási kampánnyal próbálja megszerezni az emberek szavazatait. A pedagógusok vakcinázását az 55–60 évesek, majd az 50 év feletti behívása követi. Várhatóan lassulni fog az eddigi tempó, mert elkezdtek újraoltani három hét elteltével a második dózissal az egyszerűen már oltottakat.

Nachman As koronabiztos szerint az idősek és a veszélyeztetettek nagymértékű védettsége nyomán akár magasabb új fertőzési adatok mellett is meg lehet majd kezdeni a zárlat feloldását, mert hiába lesz sok új fertőzött, a veszélyeztetettek védelmével az oltások nyomán nem fog emelkedni a kórházban ápoltak, a súlyos betegek száma.

Vácon új szelek fújnak

Interjú

– Amikor a rendszerváltozás hajnalán saját pénzből visszavásároltam az önkormányzattól a romokban álló zsinagógát, amit a kommunista rendszerben eladtak, mindenki elhatárolódott tőlem, mert nem hitték, hogy valaha is fel tudom építeni.

Sokáig ültem a beomlott törmelék tetején és gondolkodtam, aztán ott elhatároztam, hogy zsinagógaépítő felmenőim tetteit követem a mai kedvezőtlen körülmények között is –

Közép-magyarországi Területi Csoportjából, új stratégiát fogalmaztunk meg magunknak. A kormány kiemelt turisztikai övezetnek nyilvánította a Dunakanyart. Ezzel felértékelődött az eddig végzett óriási munkánk. Hosszú éveken keresztül felkutattuk és rögzítettük a régió azon településeinek történetét, ahol zsidók éltek. Kutattuk a leszármazottakat, figyelemmel azokra a ma is látható emlékekre, amelyeket a zsidó

Fotó: Csuhai István

emlékezik vissza **Turai János**, a váci hitközség elnöke.

Ezek után küzdelmes évtizedek következtek, sok apró pályázat, saját kivitelezésű munkák váci vállalkozókkal szolid önkormányzati és Mazsihisz-támogatás mellett, de csak azután, amikor tapasztalták, hogy kezemből tartom a felújítási munkálatok menetét.

– **Mire a legbüszkébb egy emberöltőn át tartó elnökségének teljesítményéből?**

– Rengeteg problémával kellett szembenézni, és ez ma sincs másként. A legnagyobb eredménynek azt tartom, hogy 2008-ban sikerült az épületet tűzoltómunkában felavatni, a hitéletet benne megkezdeni, de bőven maradtak még elvarratlan szálak.

– **Beszéljünk a hitközség jelenlegi helyzetéről, mi újság van Önök-nél?**

– Miután kiléptünk a Mazsihisz

populáció hátrahagyott, amelyekből ma is építkezünk.

– **Kiknek a segítségére számíthatunk?**

– A helyi önkormányzaton kívül szinte mindenkire lehetett számítani, a jelenlegi adminisztráció visszavonta elődjének szerződésben vállalt ígérvényét, amivel egy felújítási projektet akasztottak meg, amin gyorsan sikerült túllépnünk. Segítséget kaptunk a Miniszterelnökségtől és a Mazsihisztől, pályázatok útján. A kutatások során összegyűjtött anyagokból könyveket és rengeteg zsidó vallászturisztikai és zarándokfüzetet juttattunk el zsidók által lakott országokba, Nyugat-Európába, az Egyesült Államokba és Izraelbe.

– **Voltak-e egyéb pozitív hozadékaik a szívs munkának?**

– Úgy értekelem, hogy a 2020-as év hozta meg igazán a fordulatot, amikor a Magyar Turisztikai Ügynökség felfigyelt széles körű néprajzi tudományos gyűjteményünkre. Megállapodtunk abban, hogy a zsinagóga épületében a hitélettel párhuzamosan megnyitjuk a Dunakanyar Zsidózárandok Turista Központot. Így nagyobb támogatást nyertünk el, amelynek segítségével megkezdjük az épület teljes tetőzetének lecserélését, valamint több felújítást is. Mazsihisz-támogatással összkomfortos lakást építettünk központi temetőnkben az általunk foglalkoztatott bentlakó gondnok részére. Nem tudunk még egy olyan hitközségről, amelyik a holokauszt után visszavásárolta és saját beruházásban felújította elrabolt romos zsinagógáját, hogy a hitélet és a zsidó kultúra szolgálatába állíthassa.

Schnábel János

A Szeretetről kórház közleménye

Tisztelt Érdeklődők, Hozzáértők!

Tájékoztatjuk Önöket, hogy az Egyházi Kórházak Egyesületének közös döntése alapján kórházunk az egészségügyi szolgálati jogviszonyról szóló törvény hatálya alatt folytatja tevékenységét.

A törvény értelmében orvosaink nem fogadhatnak el halálpénzt.

Amennyiben támogatni szeretné a kórházunkban folyó gyógyító munkát, úgy kérjük, a kórházunk alapítványának támogatásával tegyék ezt.

Mazsihisz Szeretetről Kórházért Közhasznú Alapítvány

OTP Bank Nyrt.: 11714006-20407234

Támogatásukat köszönve,

Vezetőség

Gyógyszer- és MRI-támogatás

Továbbra is igényelhetnek esetenkénti (tehát nem állandó) támogatást szociálisan rászoruló betegek az alábbiakhoz:

– Átlagosnál drágább gyógyszerek beszerzése. Például átlagosnál drágábbnak tekinthető egy 5000 Ft árú gyógyszer is kb. havi 100.000 Ft nettó munkabér vagy nyugdíj mellett. A támogatás összegének felső határa nincs rögzítve, de tájékoztatásul közöljük, hogy az eddigi gyakorlatban 50.000 Ft volt a legnagyobb gyógyszer-támogatásunk.

– Magánorvosi MRI-vizsgálat elvégzése rosszindulatú daganat kiderítése céljából. Ehhez támogatást akkor lehet igényelni, ha az állami egészségügy csak túl késői időpontra tudja vállalni az MRI-vizsgálatot.

Részletesebb tájékoztatás és az igényléshez szükséges adatlap a következő telefonszámon kérhető: 06-1-321-3497, lehetőleg az esti órákban.

APRÓ- HIRDETÉS

Üzemorvosi, háziorvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő–szerda 15–16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Műfogsorrögzítés minimplantátumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1. 320-4778. www.drviragdental.hu és www.mini-implantatum.hu

Idősgondozást, gyerekfelügyeletet vállalok: 06-20-241-9450, 06-30-284-2165.

Közös képviselet, társasházkezelés Budapesten! Tapasztalat, referenciák! Dr. Bíró Anna, Lőrincz Péter, 06-70-383-5004.

NAPTÁR

Február 5., péntek	Svát 23.	Gyertyagyújtás: 4.34
Február 6., szombat	Svát 24.	Szombat kimenetele: 5.41
	Újholdhirdetés	
Február 11., csütörtök	Svát 29.	Jajm kippur kóton
Február 12., péntek	Svát 30.	Gyertyagyújtás: 4.45
	Újhold 1.	
Február 13., szombat	Ádár 1.	Szombat kimenetele: 5.52
	Újhold 2.	

Búcsú Mitzki Ervintől

Mitzki Ervinnek számtalan tisztsége volt, melyeket ha most fel kellene sorolnom, biztos nagyot hibáznék, és kihagynék valami fontosat, ezért nem is kezdek bele a címek, rangok titulusok számbavételébe.

Mi, akik ismertük és szeretjük Ervint, pontosan tudjuk, hogy ezekre a címekre neki semmi szüksége nem volt. Pontosán tudta, hogy kicsoda, hol a helye és mi a dolga a világban. A számtalan titulus csak ráragadt, mert az élete valahogy mindig úgy alakult, hogy ő a központban legyen. A feladatok általában megtalálják azt az embert, aki képes megbirkózni velük. Ezért volt Ervin mindig középpontban, tele elvégzendő feladatokkal.

Mióta ismerem, gondolkodom azon, honnan szerezte az erőt, amely képessé tette ennyiféle nehézség elviselésére, honnan a tudást ennyiféle probléma ismeretlenjének megtalálásához.

A titkot valószínűleg sosem tudom megfejteni. Két tulajdonsága azonban egészen biztosan segítette őt abban, hogy a legszükségesebb helyzetekben, a legkülönbözőbb működő rendszerekben és az egymástól távoli területeken is helytálljon.

Az egyik: határtalan emberszeretete. Imádtam kapcsolatban lenni, lehetőleg mindenkiel. Ervinnek nagyon könnyű volt a barátjává válni. Ránézett valakire, és ha látott egy mosolyban, egy kérdésben, egy figyelemben valami igazit, akkor a mosolygó, a kérdő vagy a figyelő embert attól a pillanattól kezdve a barátjának tekintette. Így sokan dicsőíthetünk azzal, hogy Ervin barátunk. És a barátaitól sohasem sajnálta az időt, a figyelmet. Nem volt mindig egyszerű ez a barátság. Természetesnek vette, hogy aki a barátja, az segíti őt folyamatosan és állandó munkáiban. Elvárta, hogy ott legyünk mellette, ha lapot, könyvet szerkeszt, vagy éppen rendezvényeket szervez. Neki is köszönhető, hogy közösségünk számtalan érdekes kiadvánnyal és színvonalas eseménnyel büszkélkedhet.

A másik ilyen tulajdonsága az volt, hogy nagyon szeretett élni. És tudta azt is, hogy mit szeret az életben.

Kevesen tudnak olyan szenvedéllyel beszélni az örömeikről, ahogy ő

tudott. Egy hosszú közös vonatúton elmesélt egy vacsorát Lázár Ervinnel. Azt gondoltam, majd megtudok valami izgalmasat a nagy íróról. Természetesen ez is megtörtént, de a legérdekesebb az volt, hogy kettejük beszélgetéséről mint egy élő, eleven kapcsolatról beszélt. És természet-

sen az ételekről. Mert az élet egyik nagy öröme az étel. Nemcsak a mezt sorolta el részletesen, hanem azt is, hogy a teszta kicsit túlfőtt, de a hús finom és omlós volt. És természetesen az italokról.

Sok időt szánt a hobbjaira is. A horgászat örök nagy szerelem volt az életében, csakúgy, mint az utazás vagy a Balaton.

És ezekhez mindig megtalálta női társait is. Különös képessége volt ahhoz, hogy kapcsolatai végén barátok maradjanak. És megtalálta Ickát is, aki társa volt munkában, hobbiiban és az élet minden területén.

Búcsúzom hát hitelességemtől, előjárótársamtól, de leginkább barátamtól, Mitzki Ervintől.

Aki békét teremt magasságaiban, az hozzon békességet ránk és egész Izraelre!

Goldmann Tamás

Hírek, események röviden

– **1%.** Kérjük, segítse személyi jövedelemadója 1%-ával a már igen idős (88 év feletti) Jad Vasem-kitüntetetteket, akik 1944-ben életük kockázatával mentették a zsidó üldözötteket. Köszönjük támogatását. Igaz Emberekért Alapítvány. Adószámunk: 18040094-1-42.

Fáklyás felvonulás a náci kollaboráns emlékére

A megemlékezést Kijevben tartották. Az ünnepelt, Stepan Bandera a második világháború idején a náci megszállókkal együttműködő Ukrán Felkelő Hadsereg parancsnoka volt.

Bandera fegyveresei több ezer zsidó és lengyel polgári személyt öltek meg, köztük asszonyokat és gyermekeket.

Tüntetés Banderával

A felvonulók a szélsőjobboldali Szvoboda párt lobogóit vitték, amelyek vezetői gyakran hangoztatnak antiszemita jelszavakat. Transzparensok hirdették: *A mi vallásunk a nacionalizmus. Profétánk Bandera.*

Bandera szülővárosában, Lvivben (Lvov/Lemberg) ugyancsak megemlékezést rendeztek, amelyen Makszim Kozickij, Lviv megye vezetője is részt vett. Ő és más hivatalos személyek megkoszorúzták Bandera emlékművét.

Joél Lion, Izrael ukrainai nagykövete elítélte a fáklyás felvonulást, ami komoly figyelmeztetés a zsidó állam magas rangú képviselőjétől. *Elítéljük a náci kollaboránsok bármilyen dicsőítését. Ideje, hogy Ukrajna szembenézzen múltjával* – írta a nagykövet Twitter-üzenetében.

JTA – Bassa László / Szombat

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének lapja
1075 Budapest, Síp u. 12.
Telefon/fax: 322-2829
E-mail: ujelet@mazsihisz.hu
Főszerkesztő:
Kardos Péter
Olvasószerkesztő:
Gábor Zsuzsa
Kiadótulajdonos:
Mazsihisz
Előfizetési díjak:
Belföldön: 1 évre 4800 Ft
Külföldre 6800 Ft/év
USA és Izrael: 7500 Ft/év
Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.
OTP bankszámlaszám:
11707024-22118480
OTP SWIFT kód:
(BIC) OTPVHUB
IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000
Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág, előfizethető a kiadónál.
Postacsekk: 11707024-22118480
Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk intézése a 06-(1)-767-8262-es számon.

Szedés, tördelés:
WolfPress Nyomdaipari Kft.
Nyomdai munkák:
mondAt Kft., www.mondat.hu
Felöl vezető: Nagy László

ISSN 0133-1353

Európai „programtérben” a Dohány utcai zsinagóga

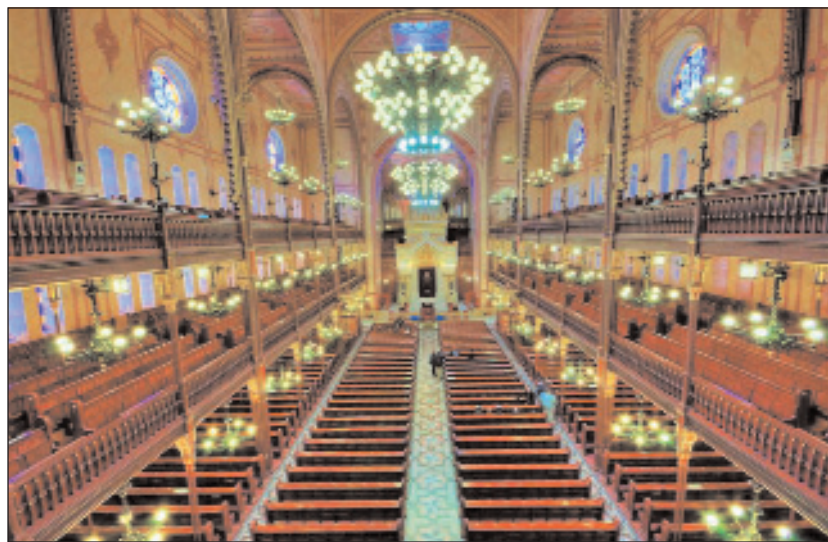
Egy európai uniós pályázat révén a Zeneakadémia, a Dohány Utcai Zsinagóga Komplexum és Szentendre városa Pest megyei általános iskolások számára rendez online vetélkedőből, helyszínbekérásokból és koncertekből álló programsorozatot. A szervezőket többek között az fűzi össze, hogy mindannyian elnyerték az Európai Örökség címet.

Általános iskolásoknak szóló kulturális program kezdődik a Zeneakadémia vezetésével, amelynek keretében egy európai uniós pályázat jóvoltából közösen rendez online vetélkedőből, helyszínbekérásokból és koncertekből álló programot a Zeneakadémia, a Dohány Utcai Zsinagóga Komplexum és Szentendre városa.

Az Európai Örökség címmel (EHL) rendelkező intézmények, létesítmények, városok együttműködésére az Európai Bizottság és az Európa Tanács hirdett pályázatot, amelyen sikeresen szerepelt programtervvel a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem. Az együttműködésben a Zeneakadémia a projektvezető.

Az általános iskolák felső tagozatosainak szóló, három fordulóból álló csoportos vetélkedő címe: *Fedezd fel az örökséged!* Témája a 19. század, a nemzetállamok kialakulásának kora, ezen belül a három helyszín története és jelentősége az adott történelmi időszakban.

A diákcsoportok háromnapos programon vesznek részt, amelyen lehetőségük nyílik felfedezni a Zeneakadémia főépületét, a Liszt Ferenc Emlékmúzeumot, a Dohány utcai zsinagógát, valamint Szentendre belvárosának legkiemelkedőbb pontjait. A felfedezést külön e célra fejlesztett telefonos alkalmazás segíti. A gyermekek a három helyszínen részt vehetnek olyan koncerte-

ken, amelyek műsorán a legfontosabb európai zeneszerzők darabjai szerepelnek.

Az uniós kezdeményezés célja, hogy felkeltsék a fiatalok érdeklődését Európa kulturális öröksége iránt, és erősítsék a közös európai

térhez tartozás érzését. További cél az európai örökséggel foglalkozó közösségek népszerűsítése, elősegítve az együttműködéseket, a nemzeti és regionális sokszínűség ápolását és a kultúrák közötti párbeszédet.

Keleti Ágnes nevét viseli a jövőben az izraeli női tornabajnokság

Keleti Ágnes januárban volt 100 éves, ebből az alkalomból kezdeményezte az Izraeli Olimpiai Bizottság Keleti egyik izraeli tanítványával együtt, hogy az országos női szertorna-bajnokság ezentúl az ötszörös olimpikon nevét viselje.

Gili Lusztig, az Izraeli Olimpiai Bizottság főtájtára további hosszú éveket kívánt Keletinek, akiről azt mondta, hogy miután 1957-ben alijá-

zott Izraelbe, áldásos munkájának köszönhetően fejlődött a női szertornasport az országban.

Az izraeli olimpiai sport Keleti Ágnes előtt tiszteleg! – jelentette ki Lusztig.

Kineret Cedef, az Izraeli Torna Szövetség elnöke a Sport1 internetes újságnak arról beszélt, hogy örömmel tesznek eleget a kezdeményezésnek, hiszen Keleti Ágnes olyan példakép, aki megérdemli az elismerést. Cedef szerint Keleti neve összefonódott a kiválósággal, a céltudatossággal és a vezetői szellemmel, ezek pedig olyan értékek, amiket fontos továbbadni Izrael jövőbeli tornászainak.

...és ideje van a nevelésnek

Egy orosz katonai akadémián a vezető táborkok a háborús stratégiákról beszél. Az előadás végén a hallgatóság kérdéseket tehetett fel neki.

Egy tiszt felállt, és megkérdezte:

– Lesz harmadik világháború? És ha lesz, Oroszország részt fog venni benne?

A tábornok mindkét kérdésre igennel felelt.

Egy másik tiszt erre megkérdezte:

– És ki lesz az ellenség?

A tábornok azt válaszolta:

– Minden jel szerint Kína.

Az összes hallgató elképedve nézett a tábornokra. Egy harmadik tiszt meg is jegyezte:

– De hát mi csak egy 150 milliós nép vagyunk, a kínaiak meg másfél milliárdnyian vannak! Egyáltalán győzhetünk ebben a háborúban, vagy legalább van esélyünk túlélni?

A tábornok így válaszolt:

– A modern harcászaton nem a katonák mennyisége, hanem a képességeik minősége számít, azon múlik a győzelem. Itt van például a Közel-Kelet. Az utóbbi időkben több háború is lezajlott ott az arabok és a zsidók között. Azokban a háborúkban 5 millió zsidó küzdött 150 millió arab ellen, és mégis mindig a zsidók győztek!

Rövid csend, majd egy kis szünet után az egyik tiszt halkán megkérdezte:

– És van nekünk ehhez elég zsidónk?

Mózesek a Múzeumban

A képen a zsidó nép öt Mózesek látható: mindnyájan máshogyan, de meghatározó alakjai (voltak) a zsidóságnak. Nézzük meg, kik is (voltak) ők.

Mózes. Ezt a nevet mindenki ismeri. Mózes Jákob utódja, Lévi törzsből. Nővére Mirjám, bátyja Áron (aki a nép első főpapja lett). A hagyomány szerint az Ószövetség első öt könyvének szerzője.

A színes nyomatot Fabó Bertalan ajándékozta a múzeumnak 1921-ben

Maimonidész (Mose ben Maimon, Rámbám, Córdoba, 1137 vagy 1138 – Kairó, 1204) az egyik legnagyobb hatású középkori tóratudós, rabbi, orvos, filozófus. Misné Tora (A tóra ismétlése) című műve, amelyet 1170 és 1180 között írt, a szóbeli tanban felhalmozott zsidó vallásjog (halacha) törvényeinek rendszerbe foglalása.

Moses Montefiore (Livorno, 1784 – London, 1885). Filantróp. Hítsorsosai anyagi és szellemi segítségét tűzte ki céljául annak alapján, amit első keleti utazása során tapasztalt.

Tárgyalt a szultánnal, az orosz cárral, hogy segítse sorsársait. Jótékonykodott, anyagilag és többek közt alapítványokkal is támogatta a szűkölködőket. Bárói rangra emelték, 1837-ben London és Middlesex seriffjének választották meg, és lovagi rangra emelték.

Moses Mendelssohn (Dessau, 1729 – Berlin, 1786) német kereskedő, filozófus, író. Felix Mendelssohn-Bartholdy zeneszerző nagyapja, a zsidó felvilágosodás (hászkálá) kiemelkedő alakja. Mózes öt könyvét német fordítással, kommentárokkal jelentette meg. A szöveg irodalmi német, de héber betűkkel nyomtatták. Felvilágosító tevékenységet is folytatott: a zsidó és a nem zsidó közösségek egymáshoz közelítésére törekedett.

Hirsch Mór (1831, München – 1896, Ógyalla) filantróp, báró, aki az Isztambult Európával összekötő vasútvonal, az Orient expressz megépítésébe is belefogott. Ennek előkészítése során tett utazásai alatt ismerkedett meg a török birodalom területén élő zsidó közösségek életével is. Jelentős összegeket adományozott iskolafejlesztési tervekre. 1891-ben hozta létre saját alapítványát, a Baron de Hirsch Fundot. Vasúti fejlesztéseivel a dél-magyarországi települések is bekapcsolódhattak az európai életbe, az itteni iskolákban is sokan szerzhettek korszerű ismereteket, és sok jótékonyági-kulturális szervezet is komoly támogatást kapott tőle. A róla szóló híradások példának állítják filantróp tevékenységét. Halála után felesége, Clara is jelentős összegeket áldozott zsidó jótékonyági szervezetre. (Budapestben többek között az ő adományából nyílt meg 1867-ben a Pesti Izraelita Nőegylet leányárvaháza.)

Zsidó Múzeum

Mojzes Ivrat rovata Két krumpli

két krumpli elgurult a piacon. semmi szándékosság nem volt ebben. sokat öntöttek a tárolóba, és kettő egyszerűen tájékozottak. véletlenül. nyár volt, meleg volt, hát ilyen előfordul.

legalábbis kívülről nézve ezt gondolhatta bárki.

ők azonban, a két krumpli, bizony mindezt másként látták.

mivel (legalábbis krumpliként) meglehetősen tájékozottak voltak, így tudtak a krumplilevesről, a sült krumpliról, a chremzlről, sőt a hajában főtt krumpliról is (brrrr!).

úgy gondolták tehát, hogy ez az ő elgurulásuk egy remek lehetőség arra, hogy egyrészt földi létüket meghosszabbítsák, másrészt, hogy egy kicsit világot lássanak. mivel elővigyázatosak voltak, meg hát elég szimpatikusnak is tünnek egymásnak, úgy határoztak, hogy együtt vágnak neki a világnak.

így aztán továbbgurultak.

ahogy gurulgattak sok érdekes dolgot láttak, az egyik meg is jegyezte, hogy szerinte ez a guruló világ (merthogy ő ezt persze annak látta!) sokkal érdekesebb, mint például egy chremzli. „de nagy krumpli vagy te”, mondta erre nevetve a másik, és egy pusztit nyomva az orra hegyére megtaszigálta, hogy egy kicsit gyorsabban guruljon, mert az a padon ücsörgő öregúr meg igencsak erősen nézte őket. az az öregúr azonban egyáltalán nem volt veszélyes, mert ő csak egy nyugdíjas fizikus volt, aki ebben a nagy melegben lepihent egy kicsit erre a padra. el-elszunyókált, de azért most ettől a két krumplitól igencsak elgondolkodott. merthogy az egyiknek nekigurul a másik (puszti+taszigálás, de a pusztit nem vette észre!), no az még rendben van, ilyen már látott. csak hogy ettől a másiktól le kellett volna lassulnia (energia megmaradás!), de hát nem, mert utána sietett az egyiknek, sőt még meg is előzte, meg pördült is egyet. persze ez a pördülés valójában visszafordulás volt, „nu, gyere már, te krumpli! min melázástal el már megint?”, és pajkosan meglöbölta azt a kis szöröcsómót, ami a nagy gurulgatásban valahol ráragadt. „na jó, de figyelj csak!” szólt a melázós, „azt látom, hogy te végiggurulnád az egész világot, de hát ott volt az a jó kis pad azzal a gyámoltalan öregúrral, és az olyan jó kis nyúgis helynek látszik, nem nézzük meg?”, „hát éppen...”, szólt a másik, „aztán mit akarsz te ott csinálni?”, és jól látható volt, hogy ott a szöröcsómó alatt a héja redőjét egy kissé felhúzta. „hát, tudom én? én csak egy egyszerű krumpli vagyok...”, „nu, az már igaz!”, gondolta a másik, és odahúzódott a pad alá az egyik mellé. hanem az, addig mocorgott, addig mocorgott, míg a másik, most már kicsit bosszúsán meg nem kérdezte „hé, tulajdonképpen mit akarsz te tőlem?”, „hát, mindent...”, volt a válasz elég bénán, és közben nagyon meresztgette szemét a másikra, mire az „na jól van, te, krumpli!”, és összébújva most már együtt mocorogtak tovább.

hát az idő már csak úgy múlik, hol gyorsabban, hol lassabban, nu, itt egy kicsit gyorsabban, merthogy a sok mocorgásnak az lett a vége, hogy míg az egyik krumpli nagyokat lihegve pihengetett, a másik szépen egymásután öt kis krumplit szült ott a pad alatt hamarjában, és amikor ezzel megvolt, kicsit sürgősen rászólt a kis krumplikra, „no, gyerekek, indulás-gurulás, messze még az atlanti óceán!”, aztán még odaszólt a lihegősnek „hát szedd össze magad ivrat, mert itt hagyunk!”. „igenis, helénke!”, azzal nyögve egyet, feltápászkodott, és megindult a krumpligyerekhad után.

az öregúr pedig, aki suttyomban a padon hátrafordulva mindezt végignézte, csak dörszölte a szemét, „a mindenit, micsoda cikket fogok én ebből írni!”.

Szobrot kaphat Nagyváradon Kabos Endre

A háromszoros olimpiai bajnok Kabos Endre szobrának felállítását szülővárosában a Romániai Magyar Demokrata Szövetség (RMDSZ) kezdeményezte.

Az RMDSZ azt javasolja, hogy életnagyságú szobrot állítsanak Kabos Endrének Nagyváradon, számol be az Erdély Online. A háromszoros olimpiai bajnok vívó 1906. november 5-én született a városban Katz Endre néven. Az 1932-es Los Angeles-i, majd az 1936-os berlini olimpián csapatban, illetve ez utóbbin egyéniben is olimpiai aranyat

Fotó: Wikipédia

nyert kardvívásban – olvasható a *Kibic* cikkében.

A romániai magyar párt szerint azért kellene szobrot állítani Kabosnak, hogy példaképként szolgáljon az elkövetkező nemzedékek számára. Az elkészült alkotást Nagyvárad egykor leginkább zsidók által lakott részén szeretnék felállítani a sportoló zsidó származása miatt.

Kabos Endre 1944. november 4-én, egy nappal 38. születésnapja előtt vesztette életét, amikor a németek által aláaknázott Margit híd felrobbant. Egyes források szerint Kabos egy munkaszolgálatosokat szállító teherautón tartózkodott, amely éppen a robbanás pillanatában közelítette meg a hidat. Más forrás viszont úgy tudja, hogy a budai oldal felé tartó 48-as villamoson utazott a hídon, amikor az felrobbant.